

Trollhättans kommun
trollhattans.stad@trollhattan.se

2020-05-04
Dnr 400-2019:5616

Rektorn
fredrik.angelteg@trollhattan.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
lärande för hållbar utveckling vid Skogshöjdens
skola i Trollhättans kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av skolors arbete med lärande för hållbar utveckling. Bakgrunden till granskningen är att Sverige genom Agenda 2030 förbundit sig att senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling. Hållbar utveckling berör sociala/kulturella, ekonomiska och ekologiska/miljömässiga perspektiv. Kvalitetsgranskningen syftar därför till att bedöma med vilken kvalitet skolor arbetar för att lärande för hållbar utveckling ska präglade utbildningen i sin helhet.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning skapar styrningen och organisationen förutsättningar för ett lärande för hållbar utveckling som präglar utbildningen i sin helhet?
2. I vilken utsträckning hanteras frågor som berör hållbar utveckling på ett sätt som ger eleverna, i årskurserna 7-9, möjlighet till delaktighet och inflytande?

Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1.

Granskningen genomförs i 30 skolor och i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Skogshöjdens skola, i Trollhättans kommun, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Skogshöjdens skola i Trollhättans kommun den 26-27 februari 2020. Besöket genomfördes av Katrin Söderlind, Håkan Fleischer och Gunnilla Feiff. Sammanlagt har sex intervjuer genomförts, med rektor, lärare och elever.

Beslut:

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

Rektors styrning

- Rektorn behöver se till att ta fram en konkretiserad ambition relaterat till lärande för hållbar utveckling som beskriver vad skolan vill uppnå inom lärande för hållbar utveckling både när det gäller undervisningen och utbildningen i sin helhet.

Strukturer för samverkan

- Rektorn behöver ta till vara på erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper, utöver lärarna, så att aktiviteterna inte enbart rör undervisningen, utan också andra delar av utbildningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2020-12-14** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 2) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, *Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2019:5616) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Rektors styrning

Inom detta område granskas i vilken utsträckning rektorn styr och tydliggör skolenhetens arbete med lärande för hållbar utveckling. Enligt skollagen; har rektorn ett särskilt ansvar för att se till att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen. Agenda 2030 är en sådan överenskommelse. Därför granskas om rektorn styr arbetet så att lärarna och övrig personal har en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling innebär och hur det relaterar till övergripande läroplansmål. Vidare granskas om skolan har en konkretiserad ambition relaterad till lärande för hållbar utveckling som beskriver vad skolan vill uppnå inom lärande för hållbar utveckling. Granskningen omfattar också att arbetet följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet och att behov av kompetensutveckling tillgodoses. Vidare granskas om rektorns styrning innebär att all personal ges utrymme till ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.

Gemensam förståelse finns men en konkretiserad ambition saknas

Av granskingen framgår att lärare har en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling innebär och hur det relaterar till övergripande läroplansmål. Den gemensamma förståelsen omfattar de tre perspektiven ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Det är emellertid inte tydliggjort hur personal, utöver lärare, är involverade och ges en förståelse för skolenhetens arbete med lärande för hållbar utveckling, även om frågor om exempelvis skolenhetens hantering av matsvinn tas upp i samband med vissa arbetsplatsträffar där exempelvis kostpersonalen deltar.

Rektorn uppger i intervju att han har gett förutsättningar för lärarna att få en gemensam förståelse för lärande för hållbar utveckling i samband med exempelvis kompetensutvecklingsdagar och uppstart av höstterminen 2019. Vid dessa tillfällen har han gått igenom målen i Agenda 2030 och hur dessa relaterar till läroplanen. Därutöver har en gemensam genomgång av Agenda 2030 genomförts i samband med att en temavecka om lärande för hållbar utveckling genomfördes bland elever i årskurserna 7-9 under hösten 2019. Rektorn uttrycker att all undervisning ska utgå från läroplanen och att han med lärarna därför även diskuterar lärande för hållbar utveckling utifrån läroplanen. Vidare berättar rektorn att han med lärarna även tidigare har arbetat med frågor kopplade till målen i Agenda 2030, men då utan en medvetenhet och ett fokus på just lärande för hållbar utveckling. Nu har däremot lärande för hållbar utveckling lyfts till en medveten nivå bland lärarna, vilket enligt rektorn också innebär att de kan göra eleverna medvetna om att det sker ett lärande för hållbar utveckling och rektorn säger att han lyfter kopplingarna

till Agenda 2030 regelbundet. Även lärarna säger att de genom kompetensutvecklingsdagar och uppstart av höstterminen 2019 samt i samband med organiseringen av temaveckan för hållbar utveckling har diskuterat vad lärande för hållbar utveckling innebär i förhållande till Agenda 2030 och perspektiven ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Vidare framkommer att lärarna, när de diskuterar ämnesövergripande samarbete, ser att det är tydligt att lärande för hållbar utveckling finns i alla ämnen. Lärare uppger vidare att det inte är så tydligt hur övrig personal är involverad i lärande för hållbar utveckling, men att kostpersonal ibland deltar i arbetsträffar där frågor om exempelvis matsvinn tas upp. Eleverna uppger att de inte kan se hur övrig personal är involverade i lärande för hållbar utveckling, utöver att det finns information om matsvinn uppsatt i skolmatsalen.

Av granskningen framkommer att det på skolenheten saknas en konkretiserad ambition i relation till vad skolan vill uppnå genom inom området för lärande för hållbar utveckling. Det finns visserligen en plan som är framtagen av Trollhättan kommun och som till viss del tydliggör att skolan ska arbeta med mål att utbildningen ska omfatta lärande för hållbar utveckling. Det är emellertid inte tydligt hur planen är införlivad eller förväntas bli införlivad i skolenhetens arbete. På skolenheten finns ett av rektorn påbörjat arbete med att ta fram en konkretiserad plan för att tydliggöra arbetet med lärande för hållbar utveckling när det gäller vilka insatser som ska genomföras under ett läsår. En konkretisering av arbetsformer och delaktighet inom ramen för lärande för hållbar utveckling saknas. Arbetsformerna och delaktigheten som omfattar arbetet med lärande för hållbar utveckling är däremot införlivat i skolans generella arbetssätt. Det saknas vidare en konkretisering av hur personal, utöver lärarna är involverade i lärande för hållbar utveckling.

Lärare uppger i intervju att det inte finns en konkretiserad ambition eller en dokumenterad handlingsplan för skolenheten som gäller lärande för hållbar utveckling. Rektorn säger att de på skolenheten inte har satt upp konkreta mål för lärande för hållbar utveckling i förhållande till skolenhetens systematiska kvalitetsarbetet. Däremot planerar rektorn att under våren 2020 färdigställa ett årshjul för att förtydliga skolenhetens ämnesövergripande arbete som gäller lärande för hållbar utveckling. Årshjulet kommer exempelvis att omfatta ett ämnesövergripande temarbete i form av en hållbarhetsvecka samt andra ämnesövergripande insatser i form av exempelvis vandringar där frågor som natur, miljöpåverkan, hälsa och kost omfattas. Rektorn uppger vidare att lärande för hållbar utveckling också genomsyrar undervisningen genom att undervisningen utgår från förhållningssätten och de kunskaper som ska förmedlas enligt läroplanen. Rektorn uppger emellertid i sammanhanget att det skulle kunna finnas ett behov av att vara tydligare mot eleverna när det gäller att uttala att undervisningen genomsyras av lärande för hållbar utveckling, men att ett sådant mål är svårt att utvärdera. Trollhättans kommun har enligt rektorn och lärarna tagit

fram en plan som tar upp prioriterade mål som att utbildning ska omfatta lärande för hållbar utveckling, att miljön ska vara giftfri samt att maten ska vara klimatsmart och hälsosam. Det är enligt lärarna emellertid inte tydligt hur mycket kommunens plan är kopplad till elevernas lärande och lärarna menar att det är viktigare att arbeta med kursplanerna i respektive ämne och att kursplanerna, och inte kommunens plan är styrande i deras arbete med lärande för hållbar utveckling. Rektorn uppger att kommunens plan i viss omfattning styr skolenhetens arbete med lärande för hållbar utveckling, men att skolenhetens upplägg av lärande för hållbarhet är fritt. När det gäller arbetssätt inom ramen för lärande för hållbar utveckling säger rektorn att det inte finns en gemensam bild av hur arbetsformerna i området ska se ut så att lärandet för eleverna säkerställs. Rektorn pratar med lärarna om Agenda 2030 och visar på kopplingar till läroplanen. När det gäller lärarnas arbetssätt i förhållande till lärande för hållbar utveckling har lärarna ett fritt utrymme att anpassa undervisningen utifrån elevgruppen. Rektorn och lärarna säger att det som är styrt i den generella undervisningen är att alla lektioner ska präglas av tydlighet i start och slut och med information på tavlan där mål med lektion, vad som ska gås igenom beskrivs. I slutet av lektionerna ska det finnas en tydlig avslutning där eleverna ska kunna lämna feedback om lektionen och om vad som gjorts. Övrig personals roller och ansvar inom ramen för lärande för hållbar utveckling är inte särskilt tydliggjord enligt lärarna även om kostpersonalen har till uppgift att arbeta med att minska matsvinnet.

Lärande för hållbar utveckling följs inte upp i det systematiska kvalitetsarbetet

Av granskningen framgår vidare att det på skolenheten saknas ett arbete där lärande för hållbar utveckling följs upp och utvärderas inom ramen för skolenhetens systematiska kvalitetsarbete, även om viss uppföljning genomförs.

Rektorn och lärarna uppger att det saknas ett systematiskt kvalitetsarbete som gäller lärande för hållbar utveckling. Däremot sker enligt lärarna en kvalitetssäkring av undervisningen genom att lärande för hållbar utveckling ingår i planeringen av undervisningen där utgångspunkten är centralt innehåll och kunskapskrav. Lärarna uppger också att rektorn är delaktig i arbetslagens arbete och att rektorn följer upp och utvärderar det ämnesövergripande arbete som sker inom ramen för lärande för hållbar utveckling i samband med temaveckan. Rektorn säger att skolenhetens systematiska kvalitetsarbete skulle kunna innefatta en uppföljning och analys av arbetet med lärande för hållbar utveckling och att detta kan vara ett utvecklingsområde

Lärares behov av kompetensutveckling tillgodoses

Av granskningen framgår därutöver att rektorn ser till att lärare får den kompetensutveckling de behöver för att arbeta med lärande för hållbar utveckling. För närvarande bedöms det inte finnas något särskilt behov som gäller lärarnas kompetensutveckling i förhållande till området, men rektorn undersöker kontinuerligt behovet bland annat genom medarbetarsamtal. Kompetensutvecklingsinsatser riktad mot lärande för hållbar utveckling har skett genom att rektorn har organiserat diskussioner och samtal med lärarna om målen i Agenda 2030 och hur dessa kopplar till läroplanen.

Lärare och rektor uppger att de alltid pratar om kompetensbehov på medarbetarsamtal och att rektorn i samband med dessa har följt upp lärarnas arbete med den ämnesövergripande temaveckan som behandlade lärande för hållbar utveckling. Därutöver har rektorn tagit upp målen i Agenda 2030 i lärargruppen vid olika tillfällen och i samband med detta har lärare givits förutsättningar att diskutera bland annat hur hur Agenda 2030 realiterar till läroplansmålen. Lärare i matematik och naturorienterande ämnen har också fått viss kompetensutveckling i förhållande till lärande för hållbar utveckling. Rektorn säger att det för närvarande inte bedöms finnas något särskilt behov som gäller lärarnas kompetensutveckling i förhållande till området.

Alla lärare ges utrymme för ansvarstagande, inflytande och initiativtagande

Av granskningen framgår också att rektors styrning innebär att alla lärare får utrymme för ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till skolans arbete med lärande för hållbar utveckling

Rektorn säger att lärarna inom ramen för samverkanssystemet och genom rektorns direktiv, har ett stort friutrymme att styra sin undervisning och han ger i sammanhanget uttryck för att lärarna är skickliga och trygga i sin lärarroll och att han med lärarna i stor utsträckning har arbetat med läroplanens innehåll. Enligt rektorn innebär detta att rektorn känner sig trygg eftersom han vet vad undervisningen baseras på och att de gemensamma ramarna medger ett friutrymme för lärarna så länge arbetssättet ger resultat. Rektorn uppger dock att det skiljer sig åt huruvida lärarna tar egna initiativ i lärande för hållbar utveckling genom att vissa lärare tar åt sig mer av det samtidigt som andra lärare visserligen är trygga i sina respektive ämnen, men mer försiktiga när det gäller lärande för hållbar utveckling. Även lärare säger att de inom ramen för samverkanssystemet har möjlighet att ta initiativ till undervisning inom ramen för lärande för hållbar utveckling och att detta också sker i enskilda ämnen och ämnesövergripande. Lärarna uppger också att rektorn följer upp lärarnas arbete med lärande för hållbar utveckling. Detta sker med hjälp av medarbetarsamtal och genom att rektorn är delaktig i arbetslagens arbete

och genom uppföljning och utvärdering av det ämnesövergripande arbetet i lärande för hållbar utveckling i samband med temaveckan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att ta fram en konkretiserad ambition relaterad till lärande för hållbar utveckling som beskriver vad skolan vill uppnå inom lärande för hållbar utveckling när det gäller undervisningen och utbildningen i sin helhet.

Rektorn styr i flera delar lärande för hållbar utveckling. Bland annat har rektorn tydliggjort för lärarna vad lärande för hållbar utveckling innebär genom att tillsammans med dem bryta ned innehållet i Agenda 2030 och genom att knyta innehållet till läroplanen. Däremot saknas det på skolan en konkretiserad ambition för vad skolan vill uppnå inom området. I arbetet med att utveckla skolans arbete med lärande för hållbar utveckling ingår att arbeta fram en konkretiserad ambition/ vision. Detta är ett viktigt kvalitetskriterie för att nå specifika mål med arbetet för lärande för hållbar utveckling¹. Ett arbete med att ta fram en konkretiserad ambition/vision kopplad till lärande för hållbar utveckling håller dock på att utvecklas genom att rektorn avser att ta fram en plan/årshjul för planerade inslag inom ramen för lärande för hållbar utveckling. Det saknas en formulerad och uttalad ambition som gäller vilket arbetssätt som ska prägla arbetet med lärande för hållbar utveckling. Däremot finns på skoleneheten ett generellt arbetssätt som omfattar undervisning, elevinflytande och delaktighet samt lärarnas gemensamma ansvarstagande. Övrig personals medverkan är inte förtydligad i elevernas utbildning när det gäller lärande för hållbar utveckling. En konkretiserad ambition kan således exempelvis gälla att ett medvetet arbetssätt kopplat till lärande för hållbar utveckling förtydligas och säkerställs och/eller hur övrig personal blir delaktiga i lärande för hållbar utveckling.

¹ Mogren, Anna. (2017), s. 23. Implementering av lärande för hållbar utveckling: *En studie av rektors förståelse av kvalitet i skolans organisation. Licentiatuppsats, Karlstad University Studies, 2017:39. Karlstad: Karlstads universitet.*

Strukturer för samverkan

Inom detta område granskas om det för arbetet med lärande för hållbar utveckling finns strukturer som främjar samverkan mellan lärare när det gäller planering, överlämning mellan skolåren samt genomförande och utveckling av undervisningen. Bland annat är det väsentligt att för att få till stånd ämnesövergripande samarbeten. Därför granskas om rektorn som ledare för den pedagogiska verksamheten skapar strukturer som främjar samverkan. En annan viktig del som ingår i granskningen är om/hur övriga personalgrupper involveras i arbetet så att lärande för hållbar utveckling omfattar hela utbildningen

Lärarna har goda förutsättningar för samverkan, men rektorn tar inte tillvara kompetens och erfarenheter från övriga personalgrupper

Av granskningen framkommer att lärarna har goda förutsättningar för samverkan i planering, överlämning mellan skolåren, genomförande och utveckling av undervisningen. Lärarna upplever sig också ha goda möjligheter att ta hjälp av sina kollegor för att hantera dilemman eller för att utveckla sin undervisning inom ramen för lärande för hållbar utveckling.

Rektorn och lärare uppger att de genom skolenhetens samverkanssystem ges förutsättningar att samverka kring undervisning kopplad till lärande för hållbar utveckling. Samverkan sker genom arbetslagsmöten på måndagar och konferenstid på torsdagar, där bland annat pedagogiska frågor tas upp. Därutöver finns exempelvis kostpersonalen med i samband med APT (arbetsplatsträffar) där exempelvis frågan om matsvinn tas upp.

Rektorn och lärare säger vidare att det inte finns särskilda roller eller en förutbestämd agenda när det gäller samverkan kring lärande för hållbar utveckling, men att rektorn har tydliggjort att lärarna ska arbeta med området i samband med bland annat läsårets uppstarts dagar och genom de diskussioner som förts om Agenda 2030 och kopplingarna till läroplanen. Därutöver har den ämnesövergripande temaveckan tydliggjort behovet av samverkan. Lärare och rektor uppger vidare att det förekommer planering av lärande för hållbar utveckling i enskilda ämnen, genom ämnesövergripande samarbete i exempelvis de samhälls- och naturorienterade ämnena samt i idrott och hälsa och hem- och konsumentkunskap. De beskriver också att gemensam planering av ämnesövergripande arbeten sker i samband med den ämnesövergripande temaveckan och när det gäller FN- dagen. Vid den senare sker en ämnesövergripande samverkan och externa föreläsare har bjudits in och verksamhetsföreträdare för kommunen har också deltagit och tagit upp hållbarhetsfrågor relaterade till skolan och hur kommunal verksamhet bedrivs. Rektorn och lärarna säger också att de inom ramen för samverkan tar upp didaktiska

frågor kring utformningen av undervisningen genom att diskutera pedagogiska upplägg och arbetsmetoder som ger resultat. Exempelvis har diskussionerna omfattat tillvägagångssätt för att göra eleverna engagerade.

Vidare framkommer av granskningen att när det gäller överlämning mellan skolåren så finns förutsättningar för samverkan mellan skolåren även om lärarna som undervisar i årskurserna 7-9 inte så ofta ses i möten med lärarna som undervisar i årskurserna 4-6. Det finns enligt lärarna dock en röd tråd i undervisningen, även om det inte har varit specifikt överlämning och samverkan kring konkret lärande för hållbar utveckling mellan skolåren.

Av granskningen framkommer därutöver att det till viss del också förekommer aktiviteter kopplat till lärande för hållbar utveckling som involverar och tar tillvara erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper i skolan. När det gäller det arbete som genomförs, med till exempel matsvinn, är det dock inte tydligt hur detta arbete blir en del av utbildningen och kommer eleverna till del.

Övrig personals roller och ansvar inom ramen för lärande för hållbar utveckling är inte särskilt tydliggjort enligt lärarna även om kostpersonalen har till uppgift att arbeta med att minska matsvinnet och där kostchefen bland annat deltar i matråd med eleverna. Det finns enligt lärarna inga specifika möten där övrig personal, exempelvis kostpersonalen deltar, utöver att frågor om matsvinn ibland kan lyftas i samband med APT. Eleverna uppger att de inte tydligt kan se att kostpersonalen är involverad i deras utbildning när det gäller lärande för hållbar utveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver ta till vara på erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper, utöver lärarna, så att aktiviteterna inte enbart rör undervisningen, utan också andra delar av utbildningen.

Det finns på Skogshöjdens skola strukturer som främjar samverkan mellan lärarna. Lärarna har goda förutsättningar för samverkan och att ta hjälp av sina kollegor för att hantera dilemman eller för att utveckla sin undervisning inom ramen för lärande för hållbar utveckling.

Till viss del förekommer också aktiviteter kopplat till lärande för hållbar utveckling som involverar och tar tillvara erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper i skolan. Detta uppdrag är emellertid inte tydliggjort när det gäller hur arbetet kommer eleverna till del. Det är av vikt att tydliggöra övrig personals medverkan i lärande för hållbar utveckling - detta så att förutsättningar skapas för att andra aktiviteter utöver undervisningen bildar en helhet i elevernas utbildning.

Goda förutsättningar för samverkan har särskilt stor betydelse i arbetet med lärande för hållbar utveckling eftersom arbetet både rymmer ämnesövergripande perspektiv och berör utbildningen i sin helhet. Som ledare för den pedagogiska verksamheten är rektor ytterst ansvarig för att sådana strukturer finns. Strukturerna bör utöver att ge utrymme för lärarna att ta egna initiativ och utforma samarbetet utifrån sina behov också involvera övriga personalgrupper så att lärande för hållbar utveckling omfattar hela utbildningen.²

Kunskap och medvetenhet

Genom undertecknandet av Agenda 2030 har Sverige förbundit sig att säkerställa att alla elever ska få kunskap om och färdigheter för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling. Det är därför viktigt att lärarna har sådan kännedom om de globala målen och de nationella miljö kvalitetsmålen så att undervisningen speglar bredden i begreppet lärande för hållbar utveckling genom de tre aspekterna ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Inom ramen för detta är en viktig del i granskningen att undersöka om lärarna kan hantera didaktiska dilemman, utmaningar och risker i samband med undervisningen och elevernas utbildning.

God kännedom om Agenda 2030 och de nationella miljö kvalitetsmålen

Av granskningen framgår att varje lärare på skolenheten på en övergripande nivå har god kännedom om de globala målen i Agenda 2030. Lärarna kan exempelvis redogöra för de tre olika aspekterna av hållbar utveckling och de flesta kan beskriva de mål de ser som mest relevanta för sin undervisning, vare sig det handlar om undervisning inom sitt ämne eller om ämnesövergripande undervisning. När det gäller de nationella miljömålen uttrycker lärarna att de inte i detalj kan redogöra för dem.

Lärarna uppger att de har kunskap om de tre aspekterna social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet och att de har en övergripande kunskap om de globala målen inom ramen för Agenda 2030. Flertalet lärare kan också beskriva mål som de ser som relevanta för sin undervisning och i utbildningen i övrigt. När det gäller kun-

² Caiman m.fl. (2018b). Hela skolan för hållbar utveckling. Lärportalen. Modul: Hållbar utveckling Del 8: Hela skolan för hållbar utveckling

skap om de nationella miljömålen så råder bland lärarna en osäkerhet och de uttrycker att de inte har kunskap om dessa på detaljnivå. Rektorn anser att lärarna har en god kompetens kring Agenda 2030 och när det gäller att undervisa om lärande för hållbar utveckling. Att lärarna har denna kunskap fastställdes bland annat genom att rektorn tillsammans med lärarna har tittat på kopplingar mellan målen i Agenda 2030 och läroplanen och genom att det då tydliggjordes att de redan arbetar med lärande för hållbar utveckling genom befintligt arbetssätt, men utan att vara medvetna om det. I samband med genomgången tydliggjordes att de arbetar med lärande för hållbar utveckling i exempelvis naturorienterande ämnen, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap, de samhällsorienterande ämnena, svenska och engelska etc. Det uppdagades också att det fanns ett behov att för eleverna tydliggöra att de konkret arbetar med lärande för hållbar utveckling.

Det finns en medveten reflektion kring didaktiska utmaningar kopplat till lärande för hållbar utveckling

Vidare framgår av granskningen att lärarna ger uttryck för en medveten reflektion kring vad de didaktiska utmaningarna som lärande för hållbar utveckling innebär i relation till deras undervisning.

Lärarna och rektorn berättar att didaktiska utmaningar kopplat till lärande för hållbar utveckling diskuteras. Enligt rektorn är en viktig didaktisk reflektion att de behöver förtydliga för eleverna att undervisningen omfattar lärande för hållbar utveckling och de olika aspekterna av området så att undervisningen synliggörs. Lärarna säger att lärande för hållbar utveckling är ett tacksamt område eftersom det ligger nära elevernas tankar och framtid och genom att frågeställningar inom ramen för området ständigt är aktuella. De säger också att en problematik är att vuxna och elever i Sverige är privilegierade och att det är en utmaning att sätta denna tillvaro i relation till andra sammanhang med andra förutsättningar. Lärarna säger att eleverna visserligen är medvetna och att de har tillgång till massor av information, men att de också kan bli avtrubbade genom mängden information som flödar emot dem. Skolan har därför enligt lärarna, en viktig roll genom att lära eleverna att ta ställning till och analysera information.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl och har inte identifierat något utvecklingsområden inom bedömningsområdet.

Elevernas delaktighet och inflytande

Inom detta område granskas i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling. Med delaktighet och inflytande avses här att lärandet upplevs som relevant och meningsfullt för eleverna, att undervisningen präglas av ett kritiskt förhållnings-sätt och ett öppet klimat samt att eleverna ges möjlighet till aktiv delaktighet i genomförandet av utbildningen.

Lärandet upplevs som relevant och meningsfullt

Av granskningen framgår att lärandet upplevs som relevant och meningsfullt för flertalet av eleverna genom att undervisning och andra aktiviteter inom utbildningen, kopplade till lärande för hållbar utveckling ger eleverna möjlighet att bearbeta och arbeta med frågor som engagerar dem och berör deras liv. Vidare visar granskningen att det inte finns någon skillnad i uppfattning bland flickor och pojkar. Eleverna i en årskurs upplever dock i lägre grad att lärandet upplevs som relevant och meningsfullt och att undervisning och andra aktiviteter inom utbildningen, kopplat till lärande för hållbar utveckling, ger eleverna möjlighet att bearbeta och arbeta med frågor som engagerar dem och berör deras liv.

Elever i årskurserna 7 och 8 uppger i intervju att undervisningen i lärande för hållbar utveckling är relevant och meningsfull exempelvis genom att det ges möjlighet till mycket diskussion utifrån vad de vill prata om. Eleverna lyfter fram den ämnesövergripande temaveckan om lärande för hållbar utveckling som ett gott exempel på engagerande och meningsfull undervisning. Lärarna i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen lyfts också fram som goda exempel på att göra undervisningen relevant och meningsfull för eleverna. Detta genom att tillfråga eleverna hur de vill jobba och vad de vill göra inom vissa ramar och genom att skapa diskussioner som är intressanta för eleverna. Eleverna säger att de tycker att det skulle vara önskvärt om fler lärare använde det tillvägagångssättet. Eleverna uppger vidare att de är intresserade av hållbar utveckling i olika grad men att de inte ser en tydlig skillnad i intresse och engagemang mellan flickor och pojkar.

När det gäller elever i årskurs 9 berättar de att den undervisning som de fått inom ramen för lärande för hållbar utveckling, inte har upplevts som viktig och intressant. Detta eftersom undervisningen har upplevts som påtvingad och som ett skapkrav att kunna inför prov. Eleverna i årskurs 9 upplever inte heller att de har blivit tillfrågade när det gäller vad de vill diskutera. De upplever också att de teoretiska delarna av undervisningen i den ämnesövergripande temaveckan var otydlig både i form och innehåll, och att de som elever i årskurs 9 fick ta ett för stort ansvar. När

det gäller undervisning om lärande för hållbar utveckling i olika ämnen så efterfrågar eleverna att lärarna i högre grad leder diskussioner som utgår från elevernas reflektioner och att eleverna ges utrymme att tänka själva.

Lärare och rektorn säger att eleverna är väldigt engagerade när det gäller lärande för hållbar utveckling. Detta eftersom området är aktuellt och för att eleverna är väl medvetna om vad som händer i världen. Det blir debatt kring aktuella frågor och händelser och eleverna väcker själva diskussioner. Det finns enligt lärarna ingen skillnad i flickor och pojkars engagemang, istället kan engagemanget variera i olika grupper vilket inte har någon koppling till elevernas könstillhörighet. Lärarna tar reda på elevernas engagemang genom den dagliga kontakten med eleverna och genom att de arbetar formativt gentemot eleverna och fångar upp elevernas intressen och frågar vad eleverna vill göra och hur de vill lära sig. Detta är enligt lärare och rektor ett generellt arbetssätt på skolan och innebär att också frågor om hållbar utveckling omfattas.

Undervisningen präglas av ett kritiskt förhållningssätt och ett öppet klimat

Av granskningen framgår att undervisningen delvis präglas av ett kritiskt förhållningssätt och öppet klimat. Pojkar såväl som flickor upplever att olika synsätt och perspektiv tas på allvar i och bidrar till att fördjupa diskussioner. Eleverna i en årskurs upplever dock i lägre grad att undervisningen präglas av ett kritiskt förhållningssätt och öppet klimat.

Elever i årskurs 7 och 8 berättar att de i samband med lärande för hållbar utveckling pågår mycket diskussioner inom ramen för undervisningen där eleverna får visa att de kan tänka på olika sätt och där de får bidra med sina synsätt. Det finns för eleverna också möjlighet att diskutera motstående perspektiv och intressen. Eleverna exemplifierar med undervisning i samhällsorienterande ämnen där läraren leder diskussioner och där elevernas olika perspektiv tas upp. Läraren lyfter vidare in andra perspektiv som gäller aktuell fråga ifall eleverna tycker lika i en fråga, exempelvis tas politiska perspektiv upp. Eleverna berättar vidare att alla elevers tankar och idéer får utrymme och att det inte görs skillnad på flickors och pojkars engagemang. Därutöver fångas idéer och engagemang också upp hos alla elever, bland annat genom att frågor riktas så att alla elever görs delaktiga och genom att elever delas in i lämpliga grupper där diskussioner förs. Eleverna upplever att det är ett välfungerande diskussionsklimat men att det varierar något hur skickliga lärarna är när det gäller att leda dessa. Ibland behöver lärare styra diskussionsklimatet och exempelvis sker detta när känsliga diskussioner om exempel mänskliga rättigheter förs. Elever i årskurs 9 uppger att de inte i samma grad upplever att de får utrymme att diskutera frågor som gäller hållbar utveckling ur olika perspektiv. De uppger istället att innehållet i undervisningen är styrt till form och innehåll och att det inte finns tillräckligt utrymme till diskussioner utifrån olika perspektiv. Eleverna

upplever att lärarna i för stor grad förmedlar information om hållbar utveckling och att denna för de mesta utgår från ett förutbestämt upplägg och att lärarna inte är särskilt lyhörda för elevernas åsikter och önskemål. Rektorn uppger i intervju att det har funnits behov av att strukturera undervisningen gentemot eleverna i årskurs 9 med fokus på bland annat trygghet och studiero. Detta har enligt rektorn inneburit att lärande för hållbar utveckling inte har fokuserats i samma grad för eleverna i årskurs 9 som i årskurserna 7 och 8.

Eleverna ges delvis praktiska erfarenheter av deltagande och inflytande i genomförandet av olika delar av utbildningen

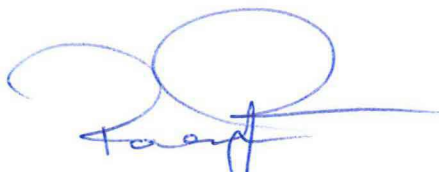
Granskningen visar att eleverna delvis ges praktiska erfarenheter av deltagande och inflytande i genomförandet av olika delar av utbildningen, men att den formella strukturen för elevinflytande inte på ett tydligt sätt för eleverna har omfattats av frågor kopplade till lärande för hållbar utveckling.

Lärare och elever uppger i intervju att eleverna har möjlighet att påverka i olika frågor inom ramen för matråd samt klass- och elevråd. Frågorna som behandlas på elev- och matråd föregås enligt de intervjuade av ett klassråd där frågor bereds. Elever berättar att elev- och klassråd handlar mer om "skolan direkt" – om mat, omklädningsrum och sådant, men inte så mycket om miljö. Andra elever uttrycker att de inte vet om de kan ta upp frågor kopplade till hållbar utveckling i samband med formella mötesforum som klass- elev- och matråd och att frågorna mest handlar om material i form av exempelvis möbler som eleverna har önskemål om. Lärare säger att det inte är något problem att ta upp frågor om hållbar utveckling på matråd, klass- och elevråd och på mentorstid och att sådana frågor kan komma upp på elevernas initiativ.

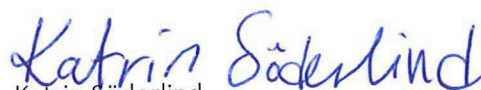
När det gäller den ämnesövergripande temaveckan som behandlade lärande för hållbar utveckling fick eleverna i årskursintegrerade grupper självständigt ta fram och presentera genomfört arbete utifrån olika case och presentationerna genomfördes inför elevernas vårdnadshavare. Elever i årskurserna 7 och 8 uppger att arbetssättet gav dem insikter och kunskaper genom att de bland annat fick frågor om hur det är möjligt att förbättra läget i landet och genom att det fick tänka ut vettiga saker. Eleverna berättar också att när redovisningen genomfördes inför vårdnadshavarna så tog de uppgiften på större allvar vilket medförde att det kom upp mer vettiga saker och de fick förklara vad de menade. Att redovisa för föräldrar skapade enligt eleverna en känsla av att frågorna verkligen var viktiga att ta tag i och någon elev uttrycker att de genom tillvägagångssättet fick komma ur sin comfort zone.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl och har inte identifierat något utvecklingsområden inom bedömningsområdet

På Skolinspektionens vägnar

Roland Fallström
Beslutsfattare

Katrin Söderlind
Föredragande

I handläggningen av ärendet har även utredaren Elisabeth Fogelberg och Håkan Fleischer deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/skolors-arbete-med-larande-for-hallbar-utveckling/>

Bilaga 1: Författningsstöd

Rektors styrning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§ och 4 kap. 4-7 och 14 §§ skollagen (2010:800)
Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen
och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande
värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, En likvärdig
utbildning, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag, Varje skolas
utveckling
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.8.
Rektorns ansvar

Strukturer för samverkan

Författningsstöd

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, Varje skolas
utveckling
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper, 2.5 Övergång och samverkan,
2.6. Skolan och omvärlden, 2.8. Rektorns ansvar

Kunskap och medvetenhet

Författningsstöd

2 kap. 9 och 34 §§ skollagen
Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Varje skolas utveckling
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8. Rektorns ansvar

Elevernas delaktighet och inflytande

Författningsstöd

1 kap. 5 § och 4 kap. 9 och 13 §§ skollagen
Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter
och skyldigheter, Skolans uppdrag, God miljö för utveckling och lärande
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3
Elevernas ansvar och inflytande, 2.8. Rektorns ansvar

Bilaga 2: Mall för huvudmannens redovisning

Rektors styrning: Rektorn behöver se till att ta fram en konkretiserad ambition relaterat till lärande för hållbar utveckling som beskriver vad skolan vill uppnå inom lärande för hållbar utveckling både när det gäller undervisningen och utbildningen i sin helhet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Strukturer för samverkan: Rektorn behöver ta till vara på erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper, utöver lärarna, så att aktiviteterna inte enbart rör undervisningen, utan också andra delar av utbildningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

